

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

BRNO 1982

Jihovýchodně od první skupiny II. pohřebiště umístěná druhá skupina hrobů přinesla dva další hroby s ostruhami /hr. 317, 319/, přičemž v hr. 319 byla i sekera a hrob s kopím /315/, z ženských hrobů byl nejbohatší hr.318 se stříbrnými náušnicemi. Zajímavý je i v této části hrob s výklenkem/316/. Uvedené hroby jsou umístěny na jižním okraji skupiny hrobů, kde v r. 1979 byly nalezeny stříbrné esovité záušnice a mince z 11. stol.

Grabung in Prušánky /Bez. Hodonín/ im Jahre 1980. Vierte Grabungssaison von zwei slawischen Gräberfeldern, die voneinander 200 m entfernt sind. Weitere Funde von silbernem und kupfernem Schmuck in Frauengräbern, in Männergräbern Äxte und Sporen. Insgesamt bereits 18 Fälle von Gräbern mit Nischen, von 322 auf beiden Gräberfeldern untersucht. Die Gräberfelder liegen 9 km von der Fürstenburg in Mikulčice. Nach der charakteristischen Burgwallkeramik und nach den Zieraten datieren wir die Funde in das 9. - 10. Jahrhundert, einige äusserste Fälle in das 8. - 11. Jahrhundert.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1980

/okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

První zpráva o systematickém výzkumu a popis hradiska byl podán v PV 1979¹. Jde o trojdílné výšinné hradisko, jež bylo zbudováno lidem lužické kultury popelnicových polí /především 2. fáze kultury slezsko-polečnické/ a posléze v závěru 8. stol., osídleno Slovany.

Archeologický výzkum v letošní sezoně se zaměřil na slovanské osídlení, především pak na fortifikační systém hradiska a na zjištění možného osídlení na plošinách západně hradiska směrem do Louckého lesa, a to na základě výsledků geofyzikálního měření, letecké rekonstrukce i leteckého snímkování.

Hlavní výkopové práce se soustředily na akropoli, kde byla podrobena výzkumu její východní část společně s hranou svahu, a to v návaznosti na výzkum sezóny 1979, kdy byly skryty čtverce +5/+25 a +10/+25. Jejich pokračování, čtv. +15/+25 a +20/+25, mělo za cíl prozkoumat případnou konstrukci či jiné zpevnění hrany svahu. Slovanské osídlení, tvořené především šterkovito-písčitou vyrovnávací vrstvou, sahalo do hloubky 60/80 cm a směrem ke hraně svahu mohutnělo. Ve čtv. +20/+25 byla zjištěna černá mastná vrstva cca 20 cm mocná, jdoucí přes celou jeho západní šířku a objekt č. 21 /160x190 cm/ s dosti výrazně propálenou výplní; keramika z těchto míst odpovídá 8./9. stol. Kulturní vrstva ve čtverci končila na 4 m, kde nastal zlom a vznikl schodek 40-50 cm vysoký, pod kterým byl až do délky 6,5 m /od počátku čtverce/ písčité šterk, v jižní části místy propálený; keramika zde byla pravěká. Propálená vrstva v příčném žlábků a řada kamenů na značuje možnost objevení fortifikace při dalším výzkumu.

Řez hlavním vnitřním valem akropole, nad příkopem, byl veden v návaznosti na sondu S 2 v délce 15 m a šířce 2 m a přispěl k objasnění jeho vzniku. Hlinité těleso pravěkého valu leží na kulturní vrstvě z doby popelnicových polí, z jejich slezské fáze. Na vnitřní straně hlinitého násypu bylo zjištěno dláždění z říčních valounů. Val byl pak Slovany nepatrně zvýšen a zpevněn kůly - tři v řadě za sebou, vzdálené cca 2 m od sebe. Na 5 m v hloubce 35 cm byl nalezen stříbrný denár uherského krále Štěpána I /997-1038/.

Řez malým předsunutým severním valem pod akropolí měl zjistit, zda jde o přírodní či umělý útvar, případně jej kulturně zařadit. Bylo konstatováno, že val je uměle sypaný, nebyly však získány žádné nálezy.

Na rovných plochách západně akropole a prvního předhradí bylo položeno celkem devět menších sond /nejčastěji 0,9 x 2 m/, vedených ve směru Z-V, tedy zhruba kolmo na příkop. V pěti z nich byla zachycena kulturní vrstva a získány keramické artefakty pravěké a slovanské. Především sondy S 11, S 13 a S 14 plně ověřily předpoklady geofyzikálního měření.

Poznámka:

1 P. Kouřil, Výzkum na hradisku Chotěbuz-Podobora, PV 1979, Brno 1981, 45.

Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1980 /Bez. Karviná/. Die archäologische Grabung des dreiteiligen Höhenburgwalles konzentrierte sich auf die slawische Besiedlung, vor allem dann auf sein Fortifikationssystem und auf die Feststellung einer eventuellen Besiedlung auf den Plateaus westlich des Burgwalles, und dies aufgrund geophysikalischer Messungen,

einer Luftrekonoszierung sowie Fliegeraufnahmen.

Die Hauptausgrabungsarbeiten konzentrierten sich auf die Akropolis, wo ihr östlicher Teil gemeinsam mit der Kante des Hanges untersucht wurden, mit dem Ziele eine eventuelle Konstruktion oder irgendeine andere Festigung der Hangkante festzustellen. Das gewonnene Material können wir an das Ende des 8.-9. Jahrhunderts legen. Eine durchbrannte Schicht und eine Reihe von Steinen deuten die Möglichkeit der Entdeckung einer Fortifikation bei der weiteren Grabung an.

Der Schnitt durch den inneren Hauptwall der Akropolis oberhalb des Grabens, trug zur Klärung seines Ursprunges bei. Der erdige Körper des vorgeschichtlichen Walles liegt auf einer Kulturschicht aus der Urnenfelderzeit, aus ihrer schlesischen Phase. Der Wall wurde dann von den Slawen etwas erhöht und durch Pfosten gefestigt. In der oberen Schicht fand man einen silbernen Denar des ungarischen Königs Stephan I. /997 - 1038/.

Der Schnitt durch den kleinen vorgeschobenen nördlichen Wall unter der Akropolis bestätigte, dass er künstlich aufgeschüttet ist.

Auf den ebenen Flächen westlich der Akropolis und der ersten Vorburg hat man in neun Sonden eine vorgeschichtliche und slawische Besiedlung festgestellt. Die Sonden beglaubigten völlig die Voraussetzung der geophysikalischen Messung.

SLOVANSKÉ SÍDLIŠTĚ V NUZÍŘOVĚ

/okr. Brno-venkov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

Po orbě na podzim 1980 objevil posluchač VUT v Brně Václav Růžička z Lipůvky jzz. od obce Nuzířova, okr. Brno-venkov, na rozoraném žlutohnědém poli tmavé skvrny. Při bližším ohledání místa nalezl v tmavé hlíně slovanské střepy, takže lze předpokládat, že orba narušila sídlištní jámy. Část střepů přinesl ukázat koncem listopadu do Archeologického ústavu ČSAV v Brně.

Sídliště leželo na svahu, skloněném k jihovýchodu, nad pravým břehem potůčku, tekoucího od Nuzířova do říčky Lubě. Místo je asi 0,5 km od záp. konce osady, jv. od silnice z Nuzířova do Malhostovic. Vzdušnou čarou je asi 1500 m západně od známé mladohradištní lokality Sv. Klement u Lipůvky, okr. Blansko.

I když vybraný soubor čítal pouze 17 střepů, které reprezentovaly 17 různých nádob, tvořil svérázný, v podstatě jednolitý celek, významný pro poznání slovanského vývoje ve střední části Boskovické brázdy. Svěráz se projevuje především v materiálu, ovlivněném lokálními zdroji: nádoby byly zhotoveny ze zrnitého materiálu s různým množstvím písku, jemného nebo hrubšího, jeho podstatnou složkou téměř ve všech případech byla slída. Silná příměs nesterajných slíd v jednom okrajovém zlomku dala struktuře materiálu hrubě lupínkovitý ráz, další dva okraje se silnou příměsí slíd vykazovaly jednak v profilaci, jednak ve výzdobě typologicky nejmladší znaky, a to vytažení okraje šikmo ven nahoru, podtržené uvnitř horizont. žlábkem, a měkké vydělení hrdla, na jehož úpatí byla řada šikmých protáhlých vrypů, níže pak dvě dvou- až třínásobné vlnice. V barvě nádob převažovaly hnědé tóny, vně často světle a oranžově hnědé, uvnitř okrově šedé; vyskytla se i černá místa způsobená kouřem. Vztah barvy vně a uvnitř na většině zlomků naznačuje, že nádoby byly patrně přibližně stejně vypalovány bez ohledu na strukturu materiálu jednotlivých hrnců /zrnitost, množství písku či slidy v hlíně/, takže nakonec se jeví některé střepy jako velmi dobře vypálené, jiné, hlavně s hrubším pískem či většími zrny slidy, jež jsou potom drobné, jako málo vypálené. Mezi nádobami dominovaly hrncovité tvary. Dva větší zlomky z horních částí těl snad ukazují na banaté láhve. V menšině jsou hladce vyhnuté okraje jednoduše seříznuté. K nejjednodušším úpravám okrajů patří nevýrazný žlábek na vnitřní straně, zeslabení ke rtu na vnější straně. Výraznější již je lehké odsazení či měkké zlomení ke rtu, jeho zduření na vnější straně a členění obvodovými rýhami. Hlavní výzdobné prvky představují vícenásobné vlnice a vícenásobné šikmé vrypy, případně jejich kombinace. Nejstarobylější zlomek, zdobený vícenásobnou vlnicí mezi dvěma pásy rýh má relativně nejlépe promíšený materiál s jemnou slídou.

Při datování souboru je nutno vzít v úvahu jeho regionální zvláštnost nepochybně úzce spjatou s nálezem v blanenské železářské oblasti a přihlídnout ke keramickému inventáři z nedalekého mladohradištního sídliště v poloze Sv. Klement u Lipůvky, které pravděpodobně začíná okolo roku 1000. Zlomky nádob ze sídliště v Nuzířově vykazují zřetelné znaky středohradištní keramiky a to zejména její vyspělé, povelkomoravské fáze. Nelze vyloučit jeho počátky na sklonku 9. století, jeho těžiště však je třeba hledat v 10. století.

Slawische Siedlung in Nuzířov /Bez.Brno-venkov/. Nach der Ackerung im Herbst 1980 waren in dunklen Flecken auf dem Felde SWW von der Gemeinde Nuzířov slawische Scherben gefunden worden. Es waren hier offensichtlich Siedlungsgruben aus der jüngeren Phase der mittleren Burgwallzeit /Ende des 9. - 10. Jahrhunderts/gestört worden. Die Keramik hat gewisse Analogien auf Siedlungen des Eisen -

°
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1980

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhový
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulním listě: stříbrná mince z mladohradištního hrobu v Mušově
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodejně